

TA 2018/2 - NORDREGATE 3-7

Graving for ny kum og sprinkelvann, Trondheim

Ingrid Halvorsen

Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU)

Storgata 2, Postboks 736 Sentrum, 0105 Oslo

Telefon: 23 35 50 00

www.niku.no

Tittel TA 2018/2 - Nordregate 3-7 Graving for ny kum og sprinkelvann, Trondheim	Rapporttype/nummer NIKU Oppdragsrapport 10/2018	Publiseringsdato [Publiseringsdato]
	Prosjektnummer 1021092	Oppdragstidspunkt Februar 2018
	Forsidebilde Arbeidsbilde ved oppstart. Tatt mot NV. Da Da62348 NIKU 01	
Forfatter(e) Ingrid Halvorsen	Sider 22	Tilgjengelighet Åpen
	Avdeling Arkeologi	

Prosjektleder Ann Kathrin Jansch
Prosjektmedarbeider(e) Ingrid Halvorsen, Christopher McLees
Kvalitetssikrer Christopher McLees

Oppdragsgiver(e) EC Dahls, Westerlund AS.
--

<p>Sammendrag</p> <p>Tiltaket bekreftet tilstedeværelsen av intakte kulturlag - nærmere bestemt 5 kulturlag og et mulig dyrkingslag over steril sand – utenfor Nordregate 7. Det er tatt en C14 prøve fra profilen, datert til 1550-1600-tall.</p>
--

Emneord Overvåkning Dyrkingsjord

Avdelingsleder

Lise Marie Bye Johansen

Forord

Utgravningen ble utført på vinteren 2018 i henhold til avtalte tids- og økonomiske rammer. Prosjektet ble gjennomført på en god måte og kommunikasjon mellom NIKU og entreprenør Brødrene Nilsen var god. NIKU vil takke spesielt John Steen og Olav Dønheim ved Brødrene Nilsen Entreprenør, for et godt samarbeid.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	7
1.1	Tiltakets omfang.....	7
1.2	Det omsøkte tiltaket.....	7
2	Arkeologisk, historisk og topografisk bakgrunn	8
2.1	Undersøkelsens målsetning	9
3	Undersøkelsen: Metode, gjennomføring og resultater	10
3.1	Feltarbeidets gjennomføring.....	10
3.2	Resultater	15
4	Konklusjoner.....	17
	.....	18
	.....	19
	Kilder.....	20

1 Innledning

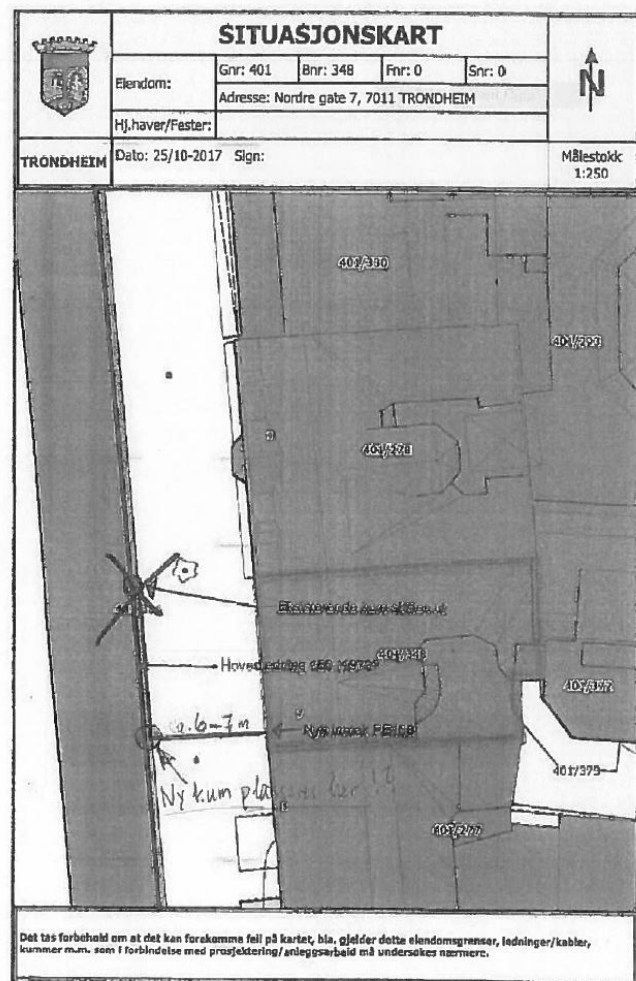
1.1 Tiltakets omfang

Det vises til oppdragsbestilling fra Riksantikvaren, datert 26.04.2017 (ref. 17/00838-2) hvor det ønskes utarbeidet forslag til arkeologisk overvåking av gravearbeidet i Nordre gate 3 – 7, Trondheim. I brev datert 06.01.18 ga Riksantikvaren tillatelse til etablering av kum og sprinkelvannsledning, under forutsetning at NIKU overvåker gravearbeidet (ref. 17/00838-8). Det henvises deretter til endringsmelding datert 08.01.18 hvor Riksantikvaren gir tillatelse til flytting av tiltaksområdet. Det ble fattet et siste hastevedtak datert 25.01.18 (ref. 18/00181) hvor Riksantikvaren godkjenner graving for sprinkelvannsledning langs noe av Nordregate 5.

Tiltaksområdet ligger innenfor den automatisk fredete «Middelalderbyen Trondheim», id. 90288. Det var derfor potensial for intakte kulturlag fra middelalderen i grøftprofilene.

1.2 Det omsøkte tiltaket

Det skulle settes ned en ny kum mellom de to allerede eksisterende kummene som ligger foran Nordre gate 5 og 7. Her skulle det graves en 5,0 m bred og 5,0 lang grøft med en dybde på ca. 3,0 m. Det skulle deretter graves en 1,0 m bred og ca. 6,0 m lang grøft fra kum-grøften og inn til huset i Nordregate 7. Dybden på denne grøften skulle være fallende, med 3,0 m på det dypeste og 1,4 m på det grunneste. I tilleggsvedtaket ble det også gitt tillatelse til å grave en 4,0 m lang, 0,60 m bred og ca. 1,4 m dyp sprinkelvannsgrøft langs Nordregate 5.

Figur 1. Oversiktskart over det omsøkte tiltaket.

2. Arkeologisk, historisk og topografisk bakgrunn

Området ligger vest for den middelalderke Borkegata, som antas å danne den vestre grensen for middelalderbebyggelsen. Området var trolig brukt som åker under middelalderen. Det er ikke kjent når det først ble inndelt i eiendommer, men det nevnes eiere i nærheten fra i hvert fall tidlig på 1600-tallet (Berg 1951: 248-249). I området er det gjort diverse funn, registreringer og arkeologiske undersøkelser.

Under fortauene på begge sider av Nordre gate ligger det kloakkledninger, mens vannledningen går langs gatens østre side (TA 2008/6). Gatens midtparti er lite berørt av gravearbeider så her finnes trolig intakte kulturlag. Det er noe uklart hvor tykt bærelaget under veidekket er, og dermed også de bevarte kulturlagene. En undersøkelse ved nr. 4 viste at massene har vært skiftet ut i hvert fall ned til 0,6 m dybde, muligens ned til 0,8 m.

I 1973 ble Nordre gate opprustet, og hovedvannledning samt en del toppmasse skiftet ut. Det ble gravd en grøft som var ca. 1,8 m bred og 2,2 m dyp (TA 1973/2). Ved nr. 8 ble steril undergrunn registrert ca. 1,3 m under overflaten, på ca. 7,70 moh. Dybde ned til steril var i øvrige deler av området registrert til ca. 1,6 m.

I forbindelse med etablering av en telekanal langs østsiden av Nordre gate i 1973 ble steril undergrunn registrert ca. 2,1 m under overflaten, ved ca. 7,50 moh. (TA 1974/1). Over steril var det et ca. 0,2 m tykt lag av grusholdig gråsort jord med dyrebein og et skår fra middelalder keramikk. Det ble også registrert 2 steinbrolegninger, henholdsvis ca. 1 m og ca. 1,2 m under gatenivået. Her besto de øverste ca. 0,85 m av påført sand og grus.

En større arkeologisk utgraving ble foretatt SØ for tiltaksområdet i 1977. På Televerkstomten ble det påvist dyrkingsspor fra 900-tallet i steril undergrunn samt flere faser med regulert middelalderbebyggelse (TA 1977/3; Jondell, E. Med bidrag av Reed, I. W. og Marstein, O. 1992). Her ble 12 aktivitetsfaser datert til perioden før bybrannen i 1681. Kulturlagene var fra 0,3 til 1,5 m tykke. Det var karakteristiske avsetninger fra middelalder bybebyggelse med bygningsrester blandet med uorganiske og organiske lag, rester etter byggeaktivitet, avfallsprodukter o.l.

Ved graving for ny vannledning i Nordre gate 1 – 3 ble det gravd en ca. 10 m lang grøft, med bredde ca. 1 - 2 m i topp og ca. 2,4 m dyp i vest (TA 2005/07). De fleste kulturlag var fjernet i forbindelse med tidligere gravearbeid. Der det ble observert intakte kulturlag var disse etterreformatoriske. Gravingen nådde ikke ned i kulturlag fra middelalderen, og overgangen til steril undergrunn ble ikke registrert.

I Nordre gate 5 ble det ved rehabilitering av VA- og dreneringsledninger gravd en grøft som var 16 m lang, ca. 1,7 – 2 m bred i topp/ca. 0,50-0,70 m i bunn og 2,6 m dyp (TA 2006/05). Intakte kulturlag og steril ble observert i hele grøftens vestprofilen. Kulturlagene hadde en tykkelse på 1, 1 m. Det var et mindre område med brolegning i nord, og en mulig latrine/avfallsgrop i sør. Daterende funn tydet på at samtlige avsetninger ned til toppen av dyrkingsjord var etterreformatoriske. Toppene av steril lå ved ca. 7,76 moh., som betyr at området ble tørrlagt under romertid. Spor etter dyrking fantes i form av et opp til 0,20 m tykt dyrkingslag. Mangel på middelalderke kulturlag tydet på at området stort sett har ligget åpent under både jernalder og middelalder, og sannsynligvis har utgjort åker og eng som lå tett inntil bybebyggelse få meter lengre øst. Området har trolig ligget åpent et stykke inn i etterreformatorisk tid. De eldste lagene på toppen av dyrkingslaget inneholdt keramikkskår datert til

slutten av 1500-tallet/tidlig 1600-tallet. Få spor etter konstruksjoner tydet på at området utgjorde en bakgård før 1681-reguleringen.

Ved graving for ny vannledning til Nordre gate 8 ble det gravd et hull som var ca. 6 x 3,5 m i topp/ca. 2 m i bunn og nærmere 2,5 m dyp, samt en ca. 13 m lang grøft med bunnbredde ca. 1 m og dybde inntil 2 m (TA 2008/6). Her fantes de eldste kulturlagene kun bevart i et ca. 2 m bredt parti. Disse var representert av flere lag med dyrkingsjord, med en total tykkelse på opptil 0,5 m. De øverste av lagene inneholdt gjenstandsfunn som daterer dem til 1600-tallet og trolig helt frem til anleggelse av Nordre gate etter bybrannen i 1681. Det er antatt at dyrkingen har foregått i hvert fall siden tidlig middelalder.

I forbindelse med kloakkbrudd i Nordre gate ved Kongens gt. 10 ble det gjort en arkeologisk etterkontroll av gravingen med graving ned til under 3 m dybde (TA 2015/4). Det var flere mindre områder med bevarte kulturlag og strukturer. Over steril ble det to steder påvist det som mest sannsynlig er rester av middelalderske dyrkingslag. C-14 prøver gav dateringer til 1032-1158, 1159-1251 i det eldste dyrkningslaget og 1280-1394 e.Kr. i toppen av dette. Steril undergrunn varierte mellom 6,5486 og 6,7653 moh. Toppen av kulturlagene samme sted var 7,4869 og 7,6983 moh., toppen av asfalten var mellom 8,5 og 8,6 moh.

I forbindelse med utbygging av hotell Britannia i 1986 ble det foretatt en arkeologisk undersøkelse i daværende gårdsplass (Bjerck & Jansson 1986). Her ble det avdekket spor etter forhistorisk dyrking, middelaldersk bakgårdsaktivitet og produksjon. Kulturlagene var i hovedsak tynne, 30 cm i feltets vestre del, 60-70 cm i østre del. Det ble avdekket 7 aktivitetsfaser som kunne dateres til perioden før bybrannen i 1681. De eldste aktivitetene representert, var dyrkningsspor datert til 900-tallet.

I 2000 ble et mindre areal undersøkt arkeologisk i forbindelse med utvidelse av Britannia Hotells kjeller (TA 2000/4, TA 2000/5). Her ble det bl.a. påvist en øst-vest-orientert grensemarkering som antakelig kan føres tilbake til tidlig middelalder. Forundersøkelsen viste et areal på ca. 3 m² med intakte kulturlag fra middelalderen med tykkelse ca. 1 m i vest og ca. 1,3 m i øst. Ved selve gravingen ble kulturlagene fjernet ned til ca. 1,1 m under gulvet (ca. 8,65 moh.) (TA 2000/5). Naturbakken hadde høyeste punkt i sør ved 8,29 moh.

Den middelalderske nord-sydgående langgaten *Borkegate* gikk fram til bybrannen i 1681 omtrent der Nordre går i dag. Etter Cicignons nye byplan ble Borkegate liggende under ny bebyggelse, øst for Nordre. Spor etter Borkegate ble registrert ved utskifting av vannledning i Dronningens gate mellom Nordre og Søndre gate i 1983 (TA 1983/6) og ved forundersøkelse av branntomten i Dronningens gate i 2003 (TA 2003/3). Det så ut til at den lenge hadde vært solid brolagt med planker, noe som tydet på at dette ikke var en usentral del av byen, og at gaten fra gammelt av hadde stor trafikk.

2.1 Undersøkelsens målsetning

Intakte kulturlag i det aktuelle tiltaksområdet kan ha stor utsagnskraft bl.a. om byens fysiske utstrekning mot vest i middelalderen, om aktivitetstyper i randsonen til bykjernen og om etablering av bosetning på Nidarnes i preurban tid.

Det er viktig for forståelsen av både middelalderbyens og den tidlige etterreformatoriske byens utvikling og utbredelse vestover at den arkeologiske situasjonen i det aktuelle området kartlegges. Tiltakets beliggenhet m.h.t. bebyggelsen før 1681 gjør at det i utgangspunktet ble antatt at

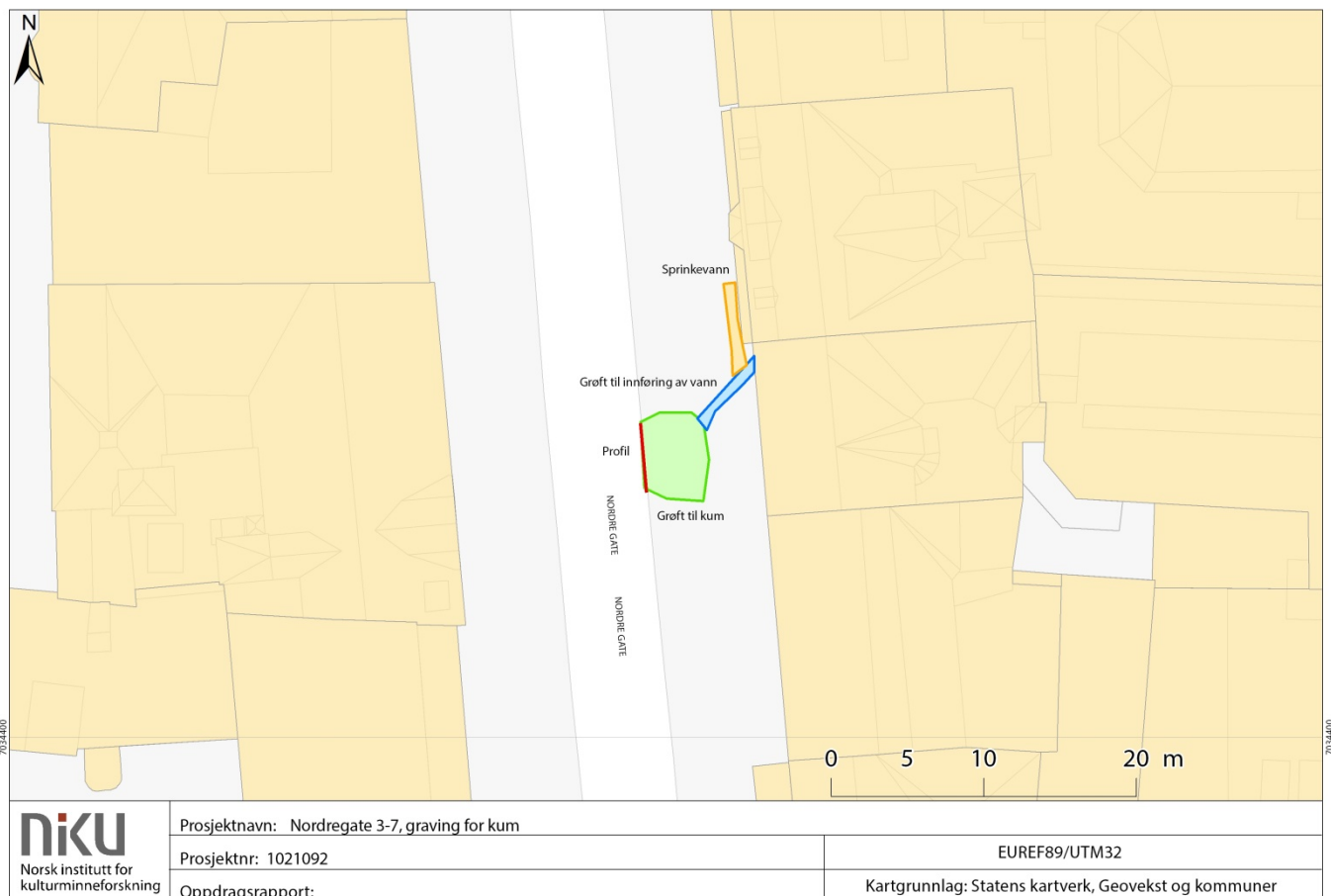
gravearbeidet i hvert fall kunne berøre og avdekke intakte kulturlag og anleggsrester fra etterreformatorisk tid. Sannsynligheten for at det i tillegg skulle avdekke kulturlag og anleggspor fra vikingtid og middelalderen var også til stede, ettersom man befant seg like ved steder der det er påvist middelalderske bebyggelsesrester samt eldre dyrkingsspor.

Tiltaket ga anledning til å belyse ytterligere bruken av dette området som lå utenfor selve middelalderbosetningen. Det har sannsynligvis utgjort åker og eng som lå tett inntil bybebyggelse rett øst, tilsynelatende åpent et stykke inn i etterreformatorisk tid. Området ble inndelt i eiendommer i hvert fall tidlig på 1600-tallet.

3. Undersøkelsen: Metode, gjennomføring og resultater

3.1. Feltarbeidets gjennomføring

Den arkeologiske undersøkelsen i Nordre gate ble gjennomført av NIKUs arkeolog Ingrid Halvorsen uke 4-6 (25.01 – 07.02.18). Arbeidet i felt kan deles opp i to trinn:

Figur 2. Oversiktskart over grøftene og profil i Nordregate.

Trinn 1: Overvåking av graving for ny kum (se grønt område i kart, fig. 2). Dette trinn ble det første som ble gjennomført av tiltaket. Her skulle det settes ned en ny kum i området mellom to allerede eksisterende kummene i den østre siden av Nordregate. Store deler av gravingen foregikk i allerede gravde vannrør grøft. Den eksisterende grøften var ca. 2,0 m bred og 3,0 m dyp. Store deler av området det ble gravd i, var derfor preget av omfattende moderne forstyrrelser og besto for det meste av omrotede organiske masse, samt innslag av omrotede kulturlag og moderne fyllmasser.

Det ble observert tilkomst av intakte kulturlag i den vestre profilen inn mot selve Nordre gate. Grøften ble gravd på skrå her for graveskråning, men kulturlagene ble ikke berørt av dette. Profilen ble fotografert, målt inn og det ble tatt ut 1 C¹⁴ prøve. Se 3.2. for nærmere beskrivelse.

Figur 3. Oversiktsbilde av profil i grøft for kum. Tatt mot V. Da62348_NIKU_02

Det ble deretter gravd grøft for påkobling av vannrør fra huset i Nordregate 7 (se blått område i kart, fig. 2). Sjakten her var ca. 1,0 m i topp og skrådde fra det dypeste (mot kum) 3,0m til ca. 1,4m mot husvegg. Her var det fra tidligere gravd grøfter til en stor mengde kabler og rør. I grøften var det ikke tilkomst av intakte kulturlag.

Figur 4. Oversiktsbilde av graving av grøft til kum. Tatt mot SV. Da62348_NIKU_04.

Figur 5. Detalj kart over kum grøften og profil i Nordregate.

Trinn 2: Overvåking av grøft for sprinkelvann (se gult område i kart, fig. 2 og 9). Det ble i tilleggsvedtaket gitt tillatelse til å grave en mindre grøft langs Nordre gate 5 for å kunne føre på sprinkelvann i den allerede gravde grøften inn mot Nordre gate 7. Denne ble gravd langs etter byggegropen til huset i nr. 5 og hadde en bredde på ca. 0,60 m, 4,0 m lang og hadde en dybde på 1,4 m.

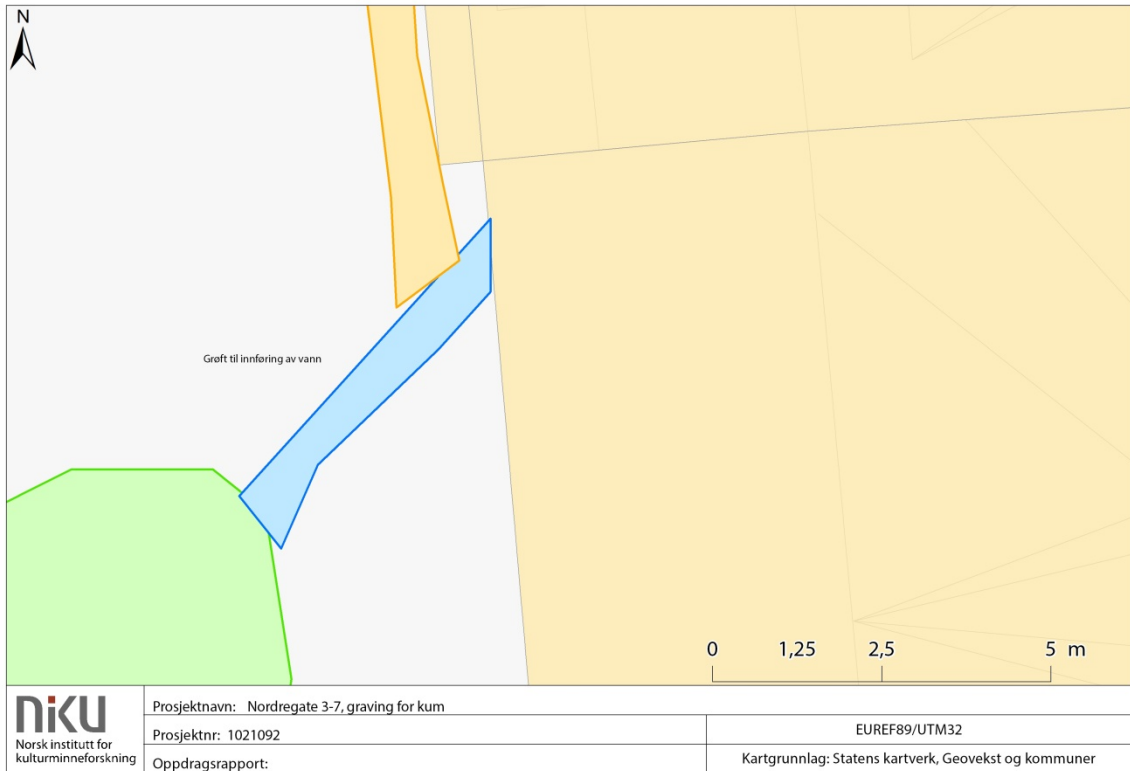
Gropen lå såpass tett opptil husets byggegrop at det ikke var gjenværende kulturlag i området. Det så ut til at eldre masser hadde, sammen med moderne sand og betong masser, blitt brukt som fyllmasse langs byggegropen.

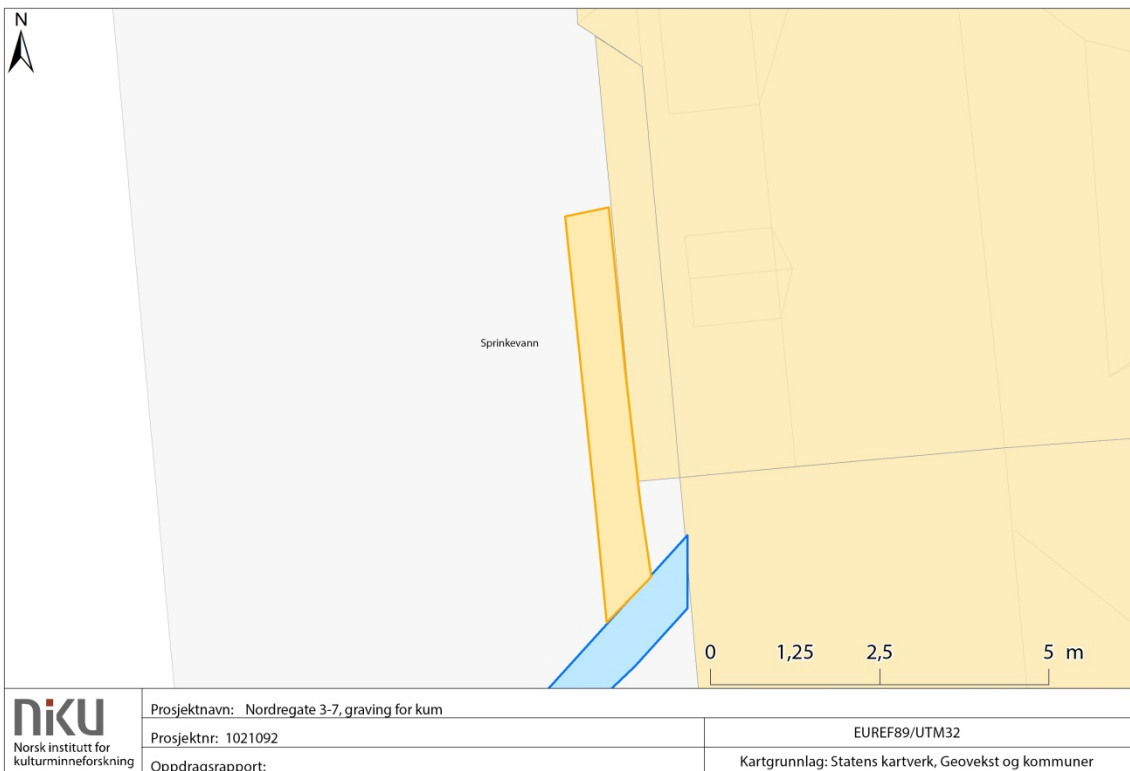
Figur 6. Arbeidsbilde fra overvåkning av sprinkelvanns grøft. Tatt mot Ø. Da62348_NIKU_05.

Figur 7. Arbeidsbilde fra overvåkning av sprinkelvanns grøft. Tatt mot Ø. Da62348_NIKU_06.

Figur 8. Detaljkart over grøft for vann mot vegg i Nordregate 7.

Figur 9. Detaljkart over sprinkelvanns grøft langs Nordregate 5.

3.2. Resultater

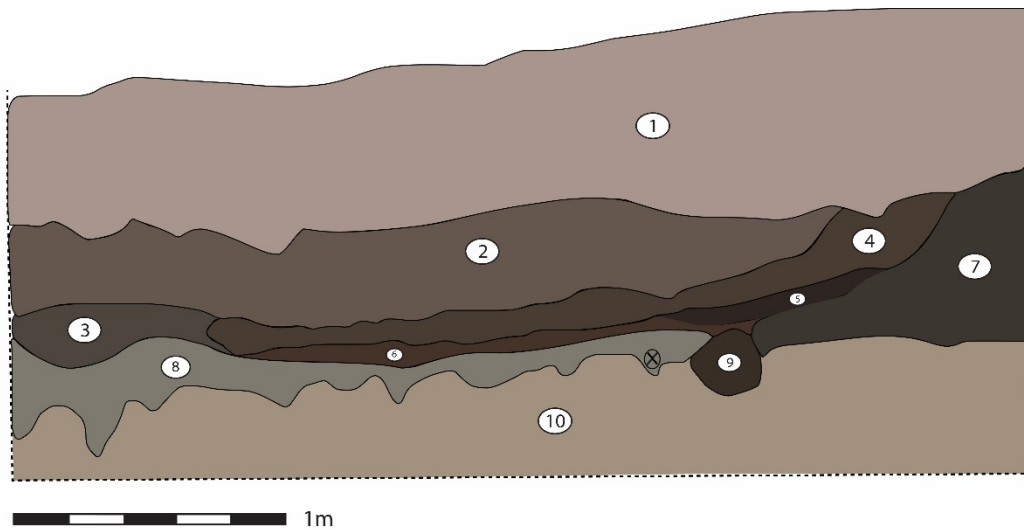
Tiltaket bekrefter tilstedeværelsen av intakte kulturlag i gateløpet. Disse ble påtruffet i profilen som ble avdekket i kumgrøften som ble gravd i trinn 1 utenfor Nordregate 7 (se figur 10 og 11). Profilen gir et tverrsnitt nord-sør av hva som befinner seg under utjevninglaget i selve veien i Nordre gate.

Lagbeskrivelsene er som følger:

- 1: Utjevningssand i forbindelse med veibanen i Nordre gate.
- 2: Moderne sand, pukk og grus.
- 3: Mindre grop eller lag som ser ut til å tilhøre struktur som kom inn fra sør i profilen. Laget var fylt med stein og hummøs mellombrun jordmasse. Ingen funn i laget.
- 4: Et rødbrunt lag, med tilkomster av bein og keramikk. Keramikken er datert til 17-1800-tallet og er laget ble derfor tolket til etterreformatorisk opprinnelse.
- 5: Et noe mer kullholdig rødbrunt lag med samme type funnkomponenter.
- 6 og 7: Noe mørkere og mer organisk, disse to skiller seg ved mindre fargeforskjeller. Lag 7 kan se ut til å være en form for grop eller grøft som kom inn fra den nordre siden av profilen.
- 8: Et grått, mineralogisk funntomt lag, som er tolket til å være dyrkingslag på grunn av kuttene ned i naturlig undergrunn. Det var spor etter både mulige plogspor/ardspor, stolpehull og staur. Her ble det tatt ut 1 C¹⁴ prøve som ga en alder av cal AD1517-1796 (2 sigma) (markert med X på figur 11).
9. Mindre grop som kutter ned i naturlig undergrunn. Fyllet inneholdt lignende masser som i lag 8, kan ha vært et stolpehull.
10. Gulbrun grov vannsortert sand, tolket til å være den naturlige undergrunn. Toppen av dette lå ca. 1,3 m under dagens gate nivå, ca. 7,70 moh. Toppen av steril var ujevn og ser ut til å ha blitt skåret av smale nedgravinger som trolig er plog-/ardspor samt muligens også staurhull, stolpehull og grøfter.

Figur 10. Oversiktsbilde av profil, med innrissede lag delinger. Tatt mot vest. Da62348_NIKU_03.

Figur 11. Profiltegning med tegnforklaring.

4 Konklusjoner

Overvåkingen viser at det er store moderne inngrep i Nordre gate forbundet med vann- og avløp samt kabler, men at det finnes i tillegg områder med intakte stratifiserte kulturlag. Samtlige kulturlag som ble påvist i dette tilfellet ser ut til å stamme fra etterreformatoriske tid, datert med C^{14} til cal AD1517-1796 (2 sigma). Det eldste kulturlaget over undergrunnen hadde karakter av å være et dyrkingslag. Laget fylte en rekke mindre nedgravninger i toppen av steril som kan være spor etterlatt av plog eller ard, samt grøfter og stolpehull. Laget inneholdt trekull som dateres til nyere tid, men andre dateringer hentet fra andre steder i nærheten tyder på at laget har trolig blitt dyrket siden vikingtid. Informasjonen fra undersøkelsen bekrefter dermed tidligere hypoteser om bosetningskarakter i nærområdet.

Ingrid Halvorsen
 Norwegian Institute for Cultural
 Heritage Resear
 Postboks 736 Sentrum
 0105 OSLO 7013
 Norway
 Customer No. 2500109

¹⁴CHRONO Centre
 Queens University
 Belfast
 42 Fitzwilliam Street
 Belfast BT9 6AX
 Northern Ireland

Radiocarbon Date Certificate

Laboratory Identification: UBA-36965
 Date of Measurement: 2018-03-23
 Site: Nordregate
 Sample ID: Nord_P1
 Material Dated: charcoal
 Pretreatment: AAA
 Submitted by: Ingrid Halvorsen

Conventional ¹⁴ C	
Age:	273±28 BP
	using AMS
Fraction corrected $\delta^{13}\text{C}$	

Figur 12. Dokument ift. C¹⁴ dateringer.

Information about radiocarbon calibration

RADIOCARBON CALIBRATION PROGRAM*
CALIB REV7.0.0

Copyright 1986–2013 M Stuiver and PJ Reimer

*To be used in conjunction with:

Stuiver, M., and Reimer, P.J., 1993, Radiocarbon, 35, 215–230.

Annotated results (text) – –

Export file – c14res.csv

36965

UBA-36965

Radiocarbon Age BP 273 +/- 28

Calibration data set: intcal13.14c

Reimer et al. 2013
relative area under
probability distribution

% area enclosed cal AD age ranges

68.3 (1 sigma) cal AD 1527– 1555

1633– 1661

0.414

0.586

95.4 (2 sigma) cal AD 1517– 1595

1618– 1667

0.473

0.490

1783– 1796

0.037

Figur 13. Dokument ift. C¹⁴ dateringer.

Fotoliste:

Filnavn	Intern merknad	Motiv	Sett mot	Fotograf	Strukturnr/o	Opptaksdato
Da62348_NIKU_01.JPG	4820	Arbeidsbilde av oppstart.	NV	IH		01.02.2018
Da62348_NIKU_02.JPG	4834	Oversiktsbilde av profil under veibanen i Nordre gate.	V	IH		01.02.2018
Da62348_NIKU_03.JPG	4837	Oversiktsbilde av profil under veibanen i Nordre gate. Innrissede lag.	Ø	IH		01.02.2018
Da62348_NIKU_04.JPG	4842	Arbeidsbilde av graving av grøft for nedsettelse av kum.	Ø	IH		01.02.2018
Da62348_NIKU_05.JPG	4855	Arbeidsbilde under graving langs husvegg.	V	IH		01.02.2018
Da62348_NIKU_06.JPG	4858	Arbeidsbilde under graving langs husvegg.	N	IH		01.02.2018

Kilder

- Berg, H. 1951. *Trondheim før Cicignon*. Gater og garder før reguleringen 1691. Trondheim.
- Bjerck, L. B. & Jansson, K. 1988. Frå åkerlapp til palmehave. Rapport frå utgravningene i hotell Britannias bakgård 1986. *Arkeologiske undersøkelser i Trondheim nr. 1*. Riksantikvaren, Utgravningskontoret for Trondheim.
- Cadamarteri, J. P. TA 2015/4. Nordre gate, Trondheim i forbindelse med kloakkbrudd. *NIKU Oppdragsrapport 34/2015*.
- Hudswell, J. Innberetning TA 1995/17. Arkeologisk rapport. Nordre gate 2. NIKU, Trondheim.
- Jondell, E. Med bidrag av Reed, I. W. og Marstein, O. Foreløpig rapport datert 1992. Televerkstomten – et sentralt utkantområde i middelalderbyen. Rapport fra de arkeologiske undersøkelsene i 1977, Nordre gate 1, Trondheim. Riksantikvaren, Utgravningskontoret for Trondheim. *Arkeologiske undersøkelser i Trondheim nr. 6*.
- McLees, C. TA 2003/06. Rehabilitering av Kongens gt. 10/14. Arkeologisk overvåking av graving for ny kum og vannledning i Nordre gate ved eiendommen Kongens gate 10, Trondheim. NIKU Distriktskontor Trondheim. Innberetning.
- McLees, C. 2006. TA 2006/05, 13/2006. Nordre gate 5, Trondheim. Rehabilitering av VA- og dreneringsledninger. Rapport Arkeologiske utgravninger Trondheim.
- Petersen, A. TA 2014/4. Arkeologisk overvåking i forbindelse med reparasjon av avløpsledning. Kongens gate 10, Trondheim. *NIKU Oppdragsrapport 111/2014*.
- Reed, I. 1983. Innberetning TA 1983/6. Dronningens gate mellom Nordre og Søndre gate, Trondheim. Arkivrapport.
- Reed, I. 2000. Arkeologisk rapport TA 2000/4 Forundersøkelse i anledning graving for ekstra kjellerrom i forbindelse med ombygging av Britania hotell. NIKU Distriktskontor Trondheim. Arkivrapport.
- Reed, I. 2000. Arkeologisk rapport TA 2000/5 Graving for ekstra kjellerrom i forbindelse med ombygging av Britannia hotell. NIKU Distriktskontor Trondheim. Arkivrapport.
- Reed, I. TA 2005/07. Nordre gate 1 – 3. Arkeologisk overvåking av graving for ny vannledning. NIKU Distriktskontor Trondheim. Innberetning.
- Reed, I. 2008. TA 2008/6 nr. 12/2008. Innberetning fra arkeologisk overvåking av graving i Nordre gate for ny vannledning til Nordre gate 8, Trondheim. Rapport Arkeologiske utgravninger Trondheim.
- Reed, I. TA 2014/20. Nordre gate 2, Trondheim. Arkeologiske undersøkelser i forbindelse med graving for reparasjon av vann- og avløpsledninger. *NIKU Oppdragsrapport 203/2014*. NIKU distriktskontor nord. Arkivrapport.
- TA 1973/2. Nordre gate. Utsifting av vann- og avløpsledninger. Overvåking. Innberetning.
- TA 1974/1. Kongensgate – Nordre gate – Westermannsveita. Omlegging av kabler (Televerket).

TA 1977/3. Nordre gate 1. Arkeologisk undersøkelse i forbindelse med nybygg (Televerket).
Utgravning.

TA 2003/6. Nordre gate v/Kongens gate 10. Overvåking.

Top. Ark. *Arkeologi hovedkatalog*. Ajourført av Øyvind Lunde 15.2.1974.

Norsk institutt for kulturminneforskning er et uavhengig forsknings- og kompetansemiljø med kunnskap om norske og internasjonale kulturminner.

Instituttet driver forskning og oppdragsvirksomhet for offentlig forvaltning og private aktører på felter som by- og landskapsplanlegging, arkeologi, konservering og bygningsvern.

Våre ansatte er konservatorer, arkeologer, arkitekter, ingeniører, geografer, etnologer, samfunnsvitere, kunsthistorikere, forskere og rådgivere med spesiell kompetanse på kulturarv og kulturminner.

www.niku.no

NIKU Oppdragsrapport 10/2018

NIKU hovedkontor
Storgata 2
Postboks 736 Sentrum
0105 OSLO
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tønsberg
Farmannsveien 30
3111 TØNSBERG
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Bergen
Dreggsallmenningen 3
Postboks 4112 Sandviken
5835 BERGEN
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Trondheim
Kjøpmannsgata 1b
7013 TRONDHEIM
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tromsø
Framsenteret
Hjalmar Johansens gt. 14
9296 TROMSØ
Telefon: 77 75 04 00